

شیوه های کیفیت بخشی به آموزش در فضای مجازی

زهرا محمدی

دبیر آموزش و پرورش

چکیده

با توجه به تاریخچه معاصر آموزش، مشخص می شود که فراز و نشیب ها و تغییرات بر آموزش و یاددهی وارد شده که با گسترش و توسعه فناوری اطلاعات و بحران ها و مشکلات گوناگون، آموزش سنتی پاسخگو نیست و نیاز به آموزش مجازی و الکترونیکی روز به روز گسترش پیدا می کرد. برای گرد آوری داده ها و تکمیل اطلاعات از منابع کتابخانه ای و سایر مقالات و پژوهش ها کمک گرفته شده است. در این مقاله سعی شده با بررسی آموزش مجازی، و انواع و روش های آن، به بررسی و تحلیل معایب و مزایای آن پردازیم. سپس با مطرح کردن اصول آموزش مجازی، راه کارهایی را برای بهبود و پیشرفت آموزش مجازی برای برطرف کردن نیازهای آموزشی دانش آموزان و دانشجویین مطرح کرده ایم. به امید روزی که معلمان و اساتید بزرگوار با به کارگیری و توجه به این اصول و راه کارها تاثیر بسیاری بر بهبود آموزش مجازی و پیشرفت فراگیران داشته باشند.

واژگان کلیدی: کیفیت آموزش، فضای مجازی، آموزش الکترونیک

مقدمه

آموزش الکترونیکی در واقع آموزش از طریق کامپیوتر، شبکه های چند رسانه ای و اینترنت است که به مدد رشد روزافزون فناوری اطلاعات سهل الوصول گشته است. امروزه از آموزش الکترونیکی به عنوان مهمترین عامل توسعه دهنده فناوری اطلاعات یاد می شود. و فعالان در این رشته معتقدند با توجه به گفتار آشنای فناوری با این زبان، این نظام آموزشی محدود به هیچ تخصص مقطع، سن و دوره های خاص نیست یکی از راههای افزایش رضایت از نظام یادگیری الکترونیکی، بهبود کیفیت خدمات است. کیفیت در آموزش های الکترونیکی، توانمندسازی یادگیرنده است و بستگی به انتظارات دانش آموزان و دانشجویان از معلمان و مدرسان دارد. برای ارتقای کیفیت آموزش الکترونیکی، برنامه های تضمین کیفیت، بایستی شناسایی و اجرا گردند. در این راستا، استانداردهای متنوعی در جهت پاسخ به نیازهای روزافزون آموزش های مجازی توسعه یافته اند. آموزش غیرحضوری در آغاز در واقع با آموزش مکاتبه ای در اواسط دهه ۱۸۰۰ میلادی آغاز شده است. هم اکنون نیز در نقاط مختلف دنیا از جمله ایران از این شیوه آموزش برای تحصیل و یادگیری استفاده می شود. در طی این دو سال با توجه به همه گیری ویروس کرونا آموزش در مدارس و دانشگاهها به صورت مجازی انجام می شود. برای سامان بخشی به آموزش و یادگیری در شرایط پیش آمده در سطح کشور و برای اینکه آموزش و یادگیری متوقف نشود بایستی برنامه ریزی های لازم در این خصوص انجام می شد و مدارس برای مدیریت امر آموزش در ایام قرنطینه، که به دلیل شیوع بیماری کرونا دانش آموزان نمی توانستند در مدارس حضور یابند، بدون برنامه قبلی وارد عمل شدند که در ابتدا از طریق شبکه آموزش امر تدریس به صورت مرور دروس ارائه شده ادامه یافت، اما پس از مدتی که بنای تصمیم گیری با دستور وزارت بهداشت بر تعطیلی مدارس تا پایان سال تحصیلی ۹۹-۱۳۸۹ گذاشته شد، برای کیفیت بخشی به موضوع آموزش و یادگیری، آموزش و پرورش با راه اندازی فضای مجازی دانش آموزی شاد برنامه های خود را ادامه داد. این پژوهش به دنبال بررسی شیوه های کیفیت بخشی آموزش در فضای مجازی می باشد.

در پژوهشی که کندهای در سال ۲۰۰۲ با هدف بررسی آموزش سنتی و آموزش از راه دور دانشجویان بهداشت انجام داد، دریافت که زمان ارتباطی بین دانش آموز و معلم در آموزش با فاصله بهتر از زمان ارتباطی با محوریت کلاس است. اما فضای مجازی زیست بومی است که همزمان با توسعه فزاینده خود، اندیشه حاکم و فرهنگ ممزوج با آن را نیز منتشر می کند. شریفی، فتح آبادی، شکری و پاکدامن (۱۳۹۸) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که آموزش الکترونیکی می تواند جایگزین مناسبی برای آموزش حضوری باشد. مقارنت وضعیت کرونایی و ایام تحصیلی نیاز به ادامه تحصیل سبب شده است تا همه دانش آموزان و دانشجویان به فضای مجازی و کلاس های بر خط روی بیاورند و برنامه های آموزشی خود را از طریق شبکه های اجتماعی و یا اینترنت دنبال کنند. این حد از استقبال و وابستگی نشان دهنده آن است که نه تنها مسئولان و پدر و مادرها با استفاده از اینترنت مخالف نیستند، بلکه بر بهره برداری از فضای مجازی تاکید و اصرار دارند. بنابراین نمی توان کسی را نسبت به استفاده از اینترنت منع کرد. بیات، (۱۳۹۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که محدودیت تحصیل حضوری از طرفی و رها شدگی فضای مجازی از طرف دیگر، این نگرانی را در پی دارد که همگان به

ویژه جوانان و نوجوانان به هر بهانه ای به فضای مجازی روی آورند و این نیاز مستمسی برای توجیه وابستگی بیشتر خود به فضای مجازی شود. بدیهی است منع کردن آنان نسبت به استفاده از فضای مجازی کار پیچیده و دشواری است.

روش تحقیق

در روش تحقیق این پژوهش به صورت کتابخانه ای و توصیفی بوده و هدف اصلی تحقیق نیز بررسی شیوه های کیفیت بخشی به آموزش در فضای مجازی می باشد.

تاریخچه آموزش مجازی در ایران

آموزش مجازی در ایران تجربه کمی دارد. تاریخچه آموزش مجازی در ایران به دوران قبل از انقلاب باز می گردد. در آن زمان دانشگاه پیام نور از روش آموزشی ارتباط از راه دور استفاده می کرد. به طور تقریبی در پایان دهه ۷۰، دانشگاه تهران نرم افزار آموزش مجازی LMS را در دستور کار خود قرار داد. پس از راه اندازی این نرم افزار، دانشگاه تهران آموزش مجازی خود را آغاز کرد. سال ۱۳۸۰ بود که این دانشگاه برای دانشجویان روزانه خود؛ ۹ درس را بر روی این سامانه قرار داد و LMS فعالیت خود را از نیم سال اول تحصیلی ۱۳۸۰ به طور رسمی آغاز کرد.

پس از شروع فعالیت های مجازی دانشگاه تهران، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در همان سال تاسیس دانشگاه های مجازی و آموزش از راه دور را اعلام کرد. این دانشگاه ها به صورت موسسات غیر انتفاعی در سراسر کشور تحت نظارت وزارت علوم شروع به فعالیت کردند. و به همین ترتیب برخی دیگر از دانشگاه ها نیز برای راه اندازی سیستم آموزش مجازی اقدامات لازم را انجام دادند و تعدادی از واحدها را از این روش برای دانشجویان خود ارائه دادند. حتی تا دوران قبل از کرونا نیز پردیس های مجازی دانشگاه هایی چون تهران، امیرکبیر، تبریز، اصفهان و... به صورت مجازی در حال آموزش و فعالیت بودند.

در حال حاضر نیز آموزش مجازی و الکترونیکی به اصلی ترین شیوه آموزشی در کشور ما تبدیل شده است. با شیوع پاندمی کرونا، کلاس هایی که دانشجو به عنوان دانشجوی حضوری در دانشگاه ها پذیرفته شده بودند نیز به صورت مجازی برگزار می شود. از آنجایی که تربیت و آموزش دانشجویان در کشور ما اهمیت زیادی دارد، نمی توان فعالیت آموزش های مجازی را متوقف کرد. کلیه این مطالب، مجموعه ای از تاریخچه آموزش مجازی در جهان و ایران بود، که این روش همچنان در حال گسترش و به روز شدن است. استفاده از این شیوه در ایران با موانعی همراه است که در ادامه به آنها پرداخته شده است.

مزیت های آموزش مجازی

۱- نیازی به صرف وقت و حاور در کلاس نیست. ۲- برخورداری از یک روش مطالعه ی انعطاف پذیر که مطابق نیاز دانشجو است. ۳- سرعت مطالعه فراگیر است. ۴- مانند کلاس های درسی برنامه ی آموزشی، راهنمایی درس، دروس مرجع و... ۵- کنجکاوی و ابتکار بیشتر و دسترسی به تکنولوژی های جدید ۶- در هر مکانی امکان یادگیری وجود دارد. ۷- هزینه های یادگیری کاهش می یابد. ۸- دانش و اطلاعات را عموم مردم می توانند بدست آورند. ۹- نتیجه آموزش و یادگیری شما سریع تر مشخص می شود. ۱۰- تبعیض و پارتی بازی کمتر اتفاق می افتد.

معایب و محدودیت ها

نگرانی عمده استفاده از آموزش مجازی دور شدن از روابط انسانی و حرکت به سوی دنیای مجازی است. ارتباط رودرو با معلم باعث اضطراب در بعضی از فراگیران می شود. برنامه های آموزش الکترونیکی کنونی از کیفیت لازم برخوردار نیست. عدم وجود زیرساخت های لازم برای آموزش مجازی با کمک اینترنت از قبیل محدودیت در پهنای باند که باعث کارایی کمتر در صدا، ویدیو، و تصاویر تحرک می باشد و اینها باعث اتلاف وقت زیادی می شود. سه محدودیت عمده برای آموزش مجازی بین شده است: نارسایی به دلیل کمبود تجزیه و تحلیل شغلی، عدم تطابق با محدودیت ها و نقاط ضعف و قوت یادگیری، درصد بالای ترک تحصیل، عدم حضور فیزیکی و استفاده از زیان بدن برای دادن پس خوراند و عدم کنترل کافی و دقیق استاد بر کلاس درس از معایب آموزش الکترونیکی دانسته شده است.

موانع آموزش مجازی در ایران

آموزش مجازی در کشور ما، یک نظام و سیستم آموزشی نوپا و جدید است که جایگزین سیستم قدیمی با پیشینه طولانی شده است. به همین دلیل، روند رشد آهسته، ایرادات و موانع موجود در آن یک امر طبیعی است. این روش، در سیستم آموزشی قبلی تحولی عظیم ایجاد کرده است و نیازمند فرهنگسازی های جدید است و به همین دلیل بسیاری از افراد به سختی می توانند با این شیوه ارتباطات برقرار کرده و به نوعی مخالف آموزش های مجازی هستند. شاید این مانع برخورد، یک بازخورد طبیعی از آموزش به سبک نوین باشد، اما مخالف با آن بسیار غیر منطقی است چرا که یکی از مولفه های مهم قدرت، دسترسی و تسلط بر تکنولوژی ارتباطات و همچنین بهره گیری از تکنولوژی، موضوعی مهم و استراتژیک آموزش و تربیت نیروی انسانی به شمار می آید که نباید از آن غافل شد. همچنین؛ در سراسر جهان، این روش در حال گسترش و پیشرفت است و همین عامل، بر ضرورت استفاده از تکنیک آموزش مجازی تاکید می کند.

راههای کیفیت بخشی به آموزش در فضای مجازی

نشاط و شادابی در تدریس

نشاط و انرژی در تدریس یکی از مهم‌ترین مواردی است که کیفیت آموزش‌های مجازی را تحت تاثیر قرار می‌دهد. بسیاری از دانشجویان بیشتر از ۱۰ دقیقه نمی‌توانند تمرکز خود را روی مباحث مطرح شده از سوی مدرس که بدون شادابی و نشاط تدریس می‌نمایند قرار دهند. برخی مدرسین به علت مشغله زمان‌هایی از شبانه روز را برای تدریس مجازی انتخاب می‌کنند که کم‌ترین انرژی ممکن را دارند. از این موضوع نباید غافل ماند که کمبود انرژی و خستگی موجب کاهش تمرکز در هنگام تدریس می‌گردد که به خودی خود یکی از مشکلات عمده آموزش‌های مجازی است. انتخاب زمان مناسب برای ضبط و برگزاری کلاس می‌تواند این مورد را بهبود دهد.

این نکته را نیز باید در نظر داشت که در آموزش مجازی تغییرات انرژی مدرس نیز می‌تواند در کیفیت آن اثر منفی بگذارد. به عنوان مثال مدرس در ابتدا با انرژی تدریس را آغاز می‌نماید اما بعد از گذشت دقایقی این انرژی افت می‌یابد. حفظ تعادل در انرژی و نشاط در حین تدریس موضوعی است که نیاز به توجه بیش‌تری از سوی مدرسین دارد.

تغییرات لحن و تن صدا

یکی از مهم‌ترین مشخصه‌های یک آموزش مجازی با کیفیت این است که مدرس در لحظات مهم آموزش با توجه به اهمیت موضوع و سبک جمله، لحنی متناسب انتخاب نماید و با تغییر لحن و بالا و پایین بردن تن صدا از یکنواختی آموزش جلوگیری نماید. لحن یکنواخت یک مدرس حتی اگر در حال ارائه مهم‌ترین مباحث هم باشد چیزی به جز خستگی و بی‌حوصلگی مخاطب را به دنبال نخواهد داشت. می‌توان صدای یک مدرس را به یک موسیقی تشبیه کرد، آیا می‌توان به صدای یک ساز گوش فراداد که نوازنده یک نت را به طور مداوم می‌نوازد؟

البته لازم به ذکر است که برخی مدرسین تصورشان از آموزش‌های مجازی به خصوص در نوع ویدئویی اجرا و گویندگی است و متأسفانه سال‌ها تجربه را در پشت کلماتی که با لحن کتابی و روخوانی از اسلایدها بیان می‌شود پنهان می‌کنند و به دانشجویان انتقال نمی‌دهند. انتخاب لحنی عادی همانند تدریس حضوری برای یک آموزش مجازی کافی است.

فعالیت بصری در آموزش

یکی از سخت‌ترین لحظات برای دانشجویان خیره شدن به صفحه‌ای بدون حرکت و تغییر و گوش دادن به صدای یکنواخت فردی دیگر است. در آموزش‌های مجازی که اصولاً بر اساس اسلایدهای آموزشی بنا می‌شود و یا شاید در کنار آن تصویری کوچک از مدرس نیز وجود داشته باشد اسلایدها همانند یک تخته در کلاس نقش مهمی ایفا می‌کنند.

علاوه بر استفاده از رنگ‌های جذاب در طراحی اسلایدها سعی کنید حجم زیادی از مباحث را در یک اسلاید قرار ندهید، این موضوع سبب سردرگمی دانشجویان در میان انبوهی از مطالب می‌شود. شما می‌توانید مباحث مهم را به صورت کلید واژه در اسلایدها بگنجانید و یا اینکه به صورت مرحله‌ای و با اضافه کردن انیمیشن‌های موجود در نرم افزارهای تهیه‌ی اسلاید مباحث را به ترتیب وارد صفحه کنید.

یکی از مهم‌ترین مباحث که مدرسین کمتر توجهی به آن دارند این است که نشان‌گرهای موس و یا قلم جهت نشان دادن و یا علامت‌گذاری مباحث مهم و مورد بحث در لحظه استفاده نمی‌کنند. پیشنهاد می‌کنیم که سعی شود از تمام امکاناتی که یک پلتفرم و یا نرم افزار به شما ارائه می‌دهد نهایت استفاده را داشته باشید. در عصر تکنولوژی خود و دانشجویان را از نهایت تکنولوژی بی‌بهره نگذارید.

استفاده از محیط مجازی چند رسانه‌ای

به استفاده از رسانه‌های مختلف مانند متن، طراحی، گرافیک، ویدئو، عکس و ... در کنار هم، برای انتقال مفیدتر و بهتر پیام مورد نظر «چند رسانه‌ای» گفته می‌شود. با طراحی و ارائه محتوای چند رسانه‌ای در آموزش مجازی، می‌توانید مشارکت یادگیرندگان در فرآیند آموزش را بالا برده و میزان یادگیری آنان را افزایش دهید.

ارائه مداوم بازخورد کلاس یا جلسه آنلاین

همان‌طور که پیش‌تر اشاره کردیم، ارائه بازخورد یکی از مولفه‌های مهم و اساسی برای جلسات و کلاس‌های آنلاین است. اگر شما یک معلم کلاس آنلاین هستید، باید بدانید که بازخورد شما به ایجاد یک تجربه یادگیری الکترونیک آموزنده، جذاب و انگیزشی کمک می‌کند. توجه داشته باشید که در طول فرآیند آموزش الکترونیک، بازخورد شما باید مداوم و مستمر باشد و در اولین فرصت ارائه شود. در این صورت دانش‌پذیران می‌توانند به راحتی تشخیص دهند که باید کدام رفتارها یا مهارت‌های خود را بهبود دهند.

شما می‌توانید با طراحی تمرین‌های مشارکتی، بازخوردهای گروهی نیز ارائه دهید. این به بهبود تعامل در بین افراد یک کلاس آنلاین نیز کمک می‌کند.

فراهم کردن زمینه ارائه بازخورد گروهی

بازخورد یا فیدبک، هم به صورت فردی و هم به صورت گروهی قابل استفاده است. شما می‌توانید با طراحی تمرین‌های مشارکتی، بازخوردهای گروهی نیز ارائه دهید. در بازخوردهای گروهی، علاوه بر تاثیر مستقیم بازخوردها در رفع و اصلاح مشکلات یادگیرنده، می‌توانیم به تاثیر غیرمستقیم آن‌ها در یادگیری اعضای گروه از طریق تشریح و تحلیل اطلاعات گروهی اشاره کنیم. بازخوردهای گروهی به بهبود تعامل در میان افراد کلاس یا جلسه آنلاین کمک می‌کند.

مشخص کردن و تعیین حدود برنامه‌های آموزشی

هنگام برگزاری کلاس‌های مجازی یا جلسات آنلاین، مشخص بودن برنامه‌ها و همچنین حد و مرزها اهمیت زیادی دارد. عدم وجود برنامه‌های آموزشی مشخص، در فرآیند تدریس و یادگیری، بی‌نظمی و آشفتگی ایجاد خواهد کرد. به عنوان مثال، در فضای مجازی یادگیرندگان تصور می‌کنند هر زمان که مایل بودند می‌توانند تکالیف درسی خود را ارائه دهند. همچنین انتظار دارند که معلم در هر ساعت از شبانه روز پاسخگوی آن‌ها باشد. از سوی دیگر، معلمان و اساتید نیز برای ارائه مطالب آموزشی، دریافت تکالیف و برگزاری آزمون باید برنامه‌های مشخص و زمان‌بندی شده داشته و این برنامه را حتما در اختیار یادگیرندگان قرار دهند.

بنابراین این مساله کاملا دو طرفه است. عدم توجه به بهبود آموزش مجازی در این زمینه، بدون شک مشکلاتی به دنبال دارد و باعث کاهش بازدهی دوره‌ها و جلسات آنلاین می‌شود.

تولید محتوای جذاب

ارائه محتوای ارزشمند و جذاب، باعث علاقه مندی شرکت کنندگان به مباحث آموزشی شده و فعالیت و مشارکت بیشتر آنان در جلسات را به دنبال دارد. بنابراین تولید محتوای آموزشی سمعی و بصری با درگیر کردن و به کارگیری مهارت‌های دیداری، شنیداری و ذهنی مخاطبان، حواس آن‌ها را به چالش کشیده و باعث خلاقیت بیشتر آن‌ها می‌شود.

محتوای جذاب در فضای مجازی می‌تواند به شکل‌های متنوع فیلم، تصویر، فایل صوتی، پاورپوینت، فایل پی‌دی‌اف و... تولید و ارائه شوند.

استفاده از فیلم و نرم افزارهای آموزشی

از دیگر روش‌های بهبود آموزش مجازی، استفاده از فیلم‌ها و نرم افزارهای آموزشی است که باعث تثبیت و نهادینه شدن مطالب آموزشی شده و زمینه را برای یادگیری هر چه بیشتر فراهم می‌کند.

اکنون بسیاری از موسسات آموزشی و سازمان‌ها استفاده از نرم افزارهای آموزشی پایه را در برنامه‌های خود قرار داده‌اند، چرا که نرم افزارهای آموزشی با ایجاد فضایی پویا و ارائه محتوای خلاقانه، از جمله ابزارهای کمک آموزشی بسیار مفید در این زمینه به شمار می‌روند.

ارائه بحث‌های موضوعی

شرکت در بحث‌های موضوعی، به دلیل بازخوردی که به واسطه گفتگو و تبادل نظر، ایجاد می‌کند، توانایی یادگیرندگان در فراگیری مطالب درسی را افزایش می‌دهد.

تعامل اساتید و دانشجویان (شرکت کنندگان)

همه می‌دانیم ارتباط و تعامل یکی از موثرترین راه‌های انتقال مطالب و مفاهیم مختلف است. بدیهی است که دانشجویان برای فراگیری، درک و تجزیه و تحلیل مطالب، به برقراری ارتباط دیداری و شنیداری با اساتید و معلمان نیاز دارند.

البته در این زمینه باید به ویژگی‌های شخصیتی شرکت کنندگان و دانشجویان نیز توجه کنید. بعضی افراد درون‌گرا هستند و یادگیری مطالب با ارائه فایل‌های آموزشی برای آن‌ها بسیار آسان است. در حالی که برخی دیگر برون‌گرا بوده و فقط با حضور فعال و تعامل با دیگران، مطالب را فرا می‌گیرند.

به طور کلی برقراری ارتباط با بین اساتید و دانشجویان از طریق تماس تصویری، ویدئو کنفرانس، پلتفرم‌هایی مانند Adobe Connect و Skyroom امکان پذیر است.

ارتباط و تعامل میان دانشجویان (شرکت کنندگان)

بہتر است یک گروه مجازی تشکیل دهید تا دانشجویان یا افراد تحت تعلیم بتوانند درباره موارد مطرح شده در جلسه، مباحث آموزشی، کارهای گروهی و... با یکدیگر بحث و گفتگو کرده و نظرات و ایده‌های خود را به اشتراک بگذارند. همچنین اساتید یا تعلیم دهندگان می‌توانند موضوعاتی را مشخص کرده و از مخاطبان بخواهند درباره آن مطالعه کنند. سپس در یک زمان مشخص، راجع به آن با یکدیگر به بحث و گفتگو بپردازند.

این گروه‌ها در افزایش رقابت و ایجاد انگیزه در میان شرکت کنندگان اثر قابل توجهی دارد. برای ایجاد این گروه‌های بهبود آموزش مجازی، می‌توانید از انواع پیام رسان‌ها مانند واتس‌آپ، تلگرام، سروش و... استفاده کنید.

برگزاری آزمون و جلسات پرسش و پاسخ

از آن‌جا که اکثر دانش‌پذیران و مخاطبان اکنون از تلفن همراه برای یادگیری استفاده می‌کنند، اساتید باید متوجه اهمیت یادگیری موبایلی باشند. پس بهتر است از ریسپانسیو بودن محتوای الکترونیکی خود مطمئن شوید و بدانید دوره‌های تدریس آنلاین و آزمون‌های مربوط به آن، به شکل کاربر پسند در تلفن همراه، لپ‌تاپ، تبلت و... به نمایش درمی‌آید. با این کار به دانشجویان خود اطمینان می‌دهید که با نیازها و امکانات آن‌ها آشنا هستید و قصد دارید یک فضای یادگیری مشترک برای آن‌ها فراهم کنید.

یادگیری موبایلی مزایای زیادی دارد از جمله اینکه:

- به افراد کمک می کند در هر مکان و هر زمان به مطالب جلسات آنلاین دسترسی داشته باشند.
- این برنامه ها معمولا به بخش های بسیار کوچک تقسیم می شوند، بنابراین شما می توانید به سرعت آن ها را مطالعه کنید.
- برنامه های یادگیری موبایلی، عملکرد و بهره وری دانش پذیران را افزایش می دهد.

راهکارهای علاقمند کردن دانش آموزان جهت افزایش یادگیری در فضای مجازی:

- آموزگار باید از دانش آموزان به مناسبت حضورشان در یک جامعه و محیط یادگیری جدید استقبال کند و دقیقا مانند کلاس سنتی به آنها خوش آمد بگوید.
- در شروع دوره آنلاین، آموزگار یک پست را به معرفی شخصی خود اختصاص دهد، و از شرکت کننده ها بخواهد که خود و زندگی خود را به صوت کوتاه برای بقیه معرفی کنند.
- آموزگار یک گروه گفت و گو ایجاد کند که دانش پذیرها بتوانند در آن ها از همدیگر کمک بگیرند و سوالات و پاسخ های خود را ارسال کنند و در طول دوره آموزشی از یادگیری هم دیگر حمایت کنند.
- بهترین معلم های آموزش آنلاین هم از فعالیت های هم زمان و هم غیر هم زمان استفاده می کنند و ترکیبی از سبک های سنتی یادگیری آنلاین را با ابزارهای صوتی و تصویری جدید تر و با قابلیت اشتراک گذاری بیشتر ایجاد می کنند. کار با ترکیب فعالیت های مختلف باعث جذاب تر و جالب تر شدن مطالب می شود و باعث افزایش تعامل دانش پذیرها با هم و با معلم ها می شود.
- به عنوان یک معلم آنلاین، بازخورد آموزگار به ایجاد یک تجربه یادگیری الکترونیکی که برای یادگیرنده آموزنده، جذاب و انگیزشی باشد، کمک می کند. بازخورد معلم باید در طول فرایند آموزش الکترونیکی مداوم باشد، و در اسرع وقت ارائه شود تا دانش آموزان بتوانند به روشنی تشخیص دهند که کدام رفتارها یا مهارت هایشان باید بهبود یابد.
- آموزگار باید از پاسخگو بودن محتوای الکترونیکی خود اطمینان حاصل کند. به این ترتیب که مطمئن شود دوره های آموزش مجازی او و آزمونهای آنلاین مربوط به آن، نمایش کاربر پسندی در تلفن های همراه هوشمند، لپ تاپ ها و آی پدها دانش آموزان داشته باشد. با این کار به دانش پذیرهای خود این اطمینان را می دهید که با نیازها و امکانات فعلی آن ها و
- نیازهای نیروی کار مدرن آشنا هستید و به آن اهمیت می دهید.

- همه قوانین باید به ساده ترین شکل ممکن و آسان دنبال شوند آموزگار باید دانش آموزان خود را از وظایف و مسئولیت هایشان آگاه کند. قوانین و هنجارها را با دانش آموزان خود در میان بگذارد؛ بگذارد آنها بخشی از روند تعیین قوانین باشند. از آنها ایده و پیشنهادهایی در مورد ساختار درس بخواهد.
- آموزگار بایستی از زبان مودبانه و احترام آمیز و ارتباط تصویری استفاده کند .
- توضیح دهد که چه زبان و عباراتی قابل قبول است و کدام کلمات در کلاس مجازی شما قابل قبول نیست .
- دانش آموزان را تشویق کند که سوال پرسند و به یکدیگر پاسخ دهند .
- با یک روحیه پر جنب و جوش ، محتوای تازه و فعالیت های جالب ، فضای دلپذیر و دوستانه را در کلاس مجازی خود ایجاد کند .
- آموزگار بایستی بداند نگرش مثبت به دانش آموزان نسبت به مجازات ؛ بسیار مؤثرتر است . یکی از اولین مواردی که معلم باید در کنار قوانین و هنجارها در کلاس مجازی خود برقرار کند سیستم پاداش است .
- آموزگار بهتر است در هنگام آموزش به کودکان از نشان ، کارتون ، آهنگ و ... استفاده کنید .
- دانش آموزان باید روابطی مثبت و دوستانه در کلاس مجازی خود ، ببینند . اینکه که چقدر آموزگارشان مشتاق هست و از شغل خود لذت می برد . پس بهتر است معلم با اعتماد به نفس آموزش دهد . اگر احساس اعتماد به نفس ندارد ، تمام تلاش خود را بکند تا اینگونه به نظر برسد ، زیرا در غیر این صورت دانش آموزان تردید او را حس خواهند کرد . بهترین راه برای جلوگیری از موقعیت های استرس زا هنگام تدریس ، آماده سازی پیشاپیش است .
- حضور جسمی معلم پررنگ باشد : بدون نمایش چهره ، صدا و تنها با ارتباط متنی در کلاس مجازی ، انتقال حس به عنوان آموزگار به درستی انجام نمی شود . بهتر است معلم با تصویر و گاهی صدا به دانش آموزان دلگرمی دهد تا فضای کلاس مجازی نزدیک تر به واقعیت پیش برود . مثلاً شبیه به کلاس های سنتی و با یک ارتباط تصویری کوتاه ، حضورش در کلاس را نشان دهد .
- برخی آموزگاران برای پر کردن وقت ، به سخنرانی های طولانی تکیه می کنند . بهتر است برای درگیر کردن دانش آموزان در کلاس ، جلسه های کلاسی بر مبنای مشارکت بیشتر بچه ها ، ویدئو و کلیپ های صوتی و تمرینات نوشتنی باشد .
- بهتر است آموزگار برای کم کردن اضطراب دانش آموزان ، زمانی را هم برای رفع اشکال در خارج از ساعت کلاسی تعیین کنید .
- کار گروهی انگیزه بچه ها را برای رسیدن به موفقیت و میزان مشارکت آن ها بالا می برد ، مشروط بر این که فضای رقابتی سالم از تعادل خارج نشود معلم فقط به عنوان ناظر در این گروه حضور دارد .

- آموزگار بایستی از ابزارهای یادگیری متنوع استفاده کند. امروزه به لطف فناوری، ابزارهای زیادی برای استفاده بهینه از محیط های یادگیری مجازی شبیه به آن چه که در کلاس واقعی وجود دارد در دسترس است. یک معلم موفق از سبک های سنتی یادگیری در کنار ابزارهای صوتی و تصویری به روز بهره می برد و به این ترتیب کلاس را به محیطی مفید با افزایش تعامل بچه ها باهم و با معلم تبدیل می کند.
- در ضمن، آموزگار بایستی شوخ طبع هم باشد. تا بتواند با رفتارش دانش آموزان را به کلاس ترغیب کند.

نتیجه گیری

اگر تا دیروز آموزش تنها از معلمان و مربیان سود می برد و کتاب به عنوان اصلی ترین منبع اطلاعاتی در امر آموزش محسوب می شد، امروزه آموزش با ابزارها و محیط های جدید ارتباطی روبرو شده است. امروزه روش تدریس آموزش مجازی، محیط جدیدی ایجاد کرده که در آن، انتقال محتوا به سادگی و با سرعت بالا انجام می شود. در این شیوه آموزشی، «بازخورد» اهمیت زیادی دارد و از مهم ترین عوامل موثر در پیش بینی، بهبود آموزش مجازی، بهبود فرآیند یادگیری و عملکرد تحصیلی یادگیرندگان به حساب می آید. بازخورد، به یادگیرندگان کمک می کند تا مهارت های یادگیری خود را بهبود بخشیده و دانش عملی مورد نیاز در آینده را نیز توسعه دهند. همچنین باعث می شود یادگیرنده از نقطه ضعف های عملکرد خود آگاه شود و در صدد اصلاح آن ها باشد. آموزش مجازی مزایا و معایبی داشت که توضیح داده شد راه های زیادی در زمینه بهبود کیفیت به بخشی به آموزش مجازی وجود دارد که در بطن مقاله نیز به آنها پرداخته شده است.

منابع

- بیات، حجت اله، (۱۳۹۹). وضعیت کرونایی و نقش خانواده در مدیریت فضای مجازی، تهیه شده در: دفتر مطالعات اسلامی و ارتباطات حوزوی پژوهشگاه فضای مجازی، ۵۲-۶.
- حمزه لو، زهره، رحیمی، سعدا. (۱۳۹۹). بررسی کیفیت آموزش و یادگیری در فضای مجازی شاد از نظر دانش آموزان دوره ابتدایی در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸، مجله پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، دوره ۳، شماره ۲۹
- شریفی، محمد، فتح آبادی، جلیلی، شکری، امید، پاکدامن، شهلا، (۱۳۹۸). تجربه آموزش الکترونیکی در نظام آموزشی ایران، فرا تحلیل اثر آموزش الکترونیکی در مقایسه با آموزش حضوری. پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، دوره ۷، شماره ۱، ۹-۲۴.
- سلیمی، سمانه، فروتن محمدعلی، (۱۳۹۹). نقش ویروس کرونا در آموزش مجازی، با تاکید بر فرصت ها و چالش ها، پژوهش فصلنامه علمی، سال هشتم، شماره دوم (پیاپی ۳۰)، ص ۴۹-۶۰
- کیا، دکتر علی اصغر، (۱۳۸۸). نگاهی به آموزش مجازی (الکترونیک). کتاب ماه علوم اجتماعی، شماره ۲۴
- Chen, C., Zhang, X. R., Ju, Z. Y., & He, W. F. (2020). Advances in the research of cytokine storm mechanism induced by Corona Virus Disease 2019 and the corresponding immunotherapies. Zhonghua shao shang za zhi= Zhonghua shaoshang zazhi= Chinese journal of burn. 36 , E005-E005.